

ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

от представително проучване на обществените нагласи относно правото на гражданите на достъп до информация сред пълнолетното българско население и журналисти от български медии

септември, 2008 година

Цел и задачи на проучването

С цел да постигне по-висока ефективност в мисията си да спомага за реализирането на правото на информация, фондация “Програма Достъп до Информация” възложи на агенция за социални и маркетингови проучвания Маркет ЛИНКС изследване сред пълнолетните български граждани, както и сред български журналисти от електронните и печатни медии. Проучването имаше следните задачи:

1. Да се проучи степента на запознатост с правото на достъп до обществена информация – сред българските граждани и сред журналисти
2. Да се установят обществените нагласи към гарантирането и спазването на правото на гражданите на достъп до обществена информация.
3. Да се изяснят практиките и проблемите при получаването на достъп до обществена информация.

Сред пълнолетното население делът на запознатите с правото си на достъп до обществена информация е по-нисък (38%), отколкото при журналистите (94%). Делът на запознатите с това си право граждани е значително по-висок при респондентите с висше образование (52%), отколкото при респондентите с основно образование (25%).

Сред българските журналисти е по-голям делът на онези, които смятат, че правото на достъп до обществена информация е гарантирано в българското законодателство (63%). Сред гражданите, този дял е едва 32%. 18% от гражданите не могат да определят мнението си за законодателната гаранция на това им право.

Всеобщо е мнението, че в България правото на гражданите на достъп до обществена информация не се спазва. В това са убедени 62% от всички интервюирани граждани. Сред журналистите, делът им е отново е по-голям – 81%.

Пълнолетните български граждани масово не познават процеса на получаване на обществена информация и не знаят към кого да се обърнат, за да получат такава, както и как да реагират при отказ. Много нисък е делът на гражданите, които са запознати с процеса на получаване на обществена информация. Едва 7% знаят добре какво трябва да направят, за да получат информация, която ги интересува, от Държавната и общинската администрация. Други 21% са запознати с процеса само в общи линии.

Нисък е делът и на онези граждани, които са запознати към кого да се обърнат, за да получат обществена информация - едва 8% са добре запознатите, а други 20% са запознати само в общи линии.

В процеса на достъп до обществена информация, за гражданите е най-неясно към коя институция да се обърнат при отказ да им бъде предоставена информация – 65% заявяват, че не знаят, а други 15% имат не особено ясна представа.

Журналистите са много по-добре запознати с процесите на получаване на обществена информация. Проблем в някаква степен за тях представлява яснотата към коя институция да се обърнат при отказ да получат обществена информация.

Много малка част от пълнолетните български граждани са се ползвали от правото си на достъп до обществена информация – едва 7%. Други 63% заявяват, че все още не са, но биха се възползвали от това си право. Не е пренебрежим обаче делът на гражданите, които са категорични, че не са и не биха ползвали правото си на достъп до обществена информация - 19%.

Сред българските журналисти обаче ползването на правото на достъп до обществена информация е широко разпространено – практикували са го 62%, а други 24% заявяват, че биха потърсили обществена информация, ако имат повод.

Най-голям дял от ползвателите се от правото си на достъп до обществена информация сред гражданите отправят искането за получаване на обществена информация на място в институцията – устно (39%). Други 36% правят това писмено, а 24% - чрез интернет.

Сред журналистите, ползвали се от правото си на достъп до обществена информация, най-голям дял отправят искането за получаване на обществена информация на място в институцията – писмено – 49%, други 32% отправят искането си на място – устно, а 17% - чрез интернет.

Висок е дялът на гражданите, които категорично заявяват, че имат нужда от помощ в процеса на получаване на обществена информация – 49%. Сред журналистите, техният дял е 15%.

По-голямата част от българските журналисти (71%) обаче заявяват, че се нуждаят от помощ/ консултации, за случаите, в които им е отказано да получат достъп до обществена информация. Сред гражданите, това са 23% от анкетираните.

От гражданите, които са се ползвали от правото си на достъп до обществена информация, едва половината са получили изцяло необходимата им информация. Друга една трета заявяват, че са получили информация, но в непълен вид. При журналистите, дялът на получилите пълна информация и онези, които са я получили в непълен вид е по 37%. При журналистите, ползвали правото си на достъп до обществена информация, е по-висок дялът на получилите отказ – 18%, в сравнение с 12% при гражданите. По-висок при журналистите е дялът и на онези, които все още не са получили отговор на искането си – 8%, в сравнение с 6% при гражданите.

Журналистите са и по-осведомени за случаи, в които е отказан достъп до обществена информация – 79% знаят за поне един такъв случай, докато при гражданите, този дял е 14%.

Много висок е дялът на журналистите, ползвали правото си на достъп до обществена информация, които при получен отказ не са обжалвали, поради незнание как да го направят (65%).

Според резултатите от изследването, най-голям интерес за българските журналисти представлява информацията, свързана с отчети за работата на местна власт (93%), договори на институциите и местната власт (93%), финансови отчети за дейността на институции (90%) и бюджети на институции (90%).

Сред гражданите, интересът е насочен в най-висока степен към информация, свързана с отчети за работата на местна власт (60%), бюджети на институции (54%) и финансови отчети за дейността на институции (54%).

По-голямата част от гражданите (54%) категорично заявяват, че не следят публикации и предавания в медии, свързани с проблеми при осигуряване на достъпа до информация.

Основна препоръка: При гражданите е необходимо да се предприемат по-обща образователни кампании за правото им на достъп до обществена информация. При журналистите е наложително да се наблегне на обучения и консултации за действия при отказ да им бъде предоставена обществена информация от институциите.